

Strategisk næringsplan

2010-2020

MODUM KOMMUNE

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Innledning.....	3
1.1	Målsetting og avgrensning	3
1.2	Målsetting for næringspolitikken i Modum kommune	3
1.3	Forholdet til andre planverk og avtaler	4
2	Kommunens ulike roller.....	6
2.2	Modum Næringselskap as.....	7
3	Fakta om næringslivet i Modum kommune	9
3.1	Resultater fra Nærings-NM 2008.....	10
3.2	Prosjekt Bo- og virkekommune.....	11
4	Oppsummering av analyser.....	13
5	Viktige faktorer for næringsutvikling	14
5.1	Næringsutvikling i krisetider.....	14
6	Strategier og tiltak	15
6.1	Utvikle infrastruktur.....	15
6.2	Kompetansetilgang.....	18
6.3	Veiledning og saksbehandling	21
6.4	Fellesoppgaver	24
7	Organisering av næringsarbeidet.....	26
8	Vedlegg	28

Strategisk næringsplan for Modum kommune ble vedtatt i kommunestyret i Modum som sak 18/10 den 03.05.2010.

1 Innledning

Det er i kommuneplanprogrammet vedtatt å lage strategisk næringsplan for Modum kommune 2010 – 2020. Næringsutvikling er et omfattende tema og henger tett sammen med samfunnsutvikling, og er en naturlig del av planprosessen i kommunen. Strategisk næringsplan skal vedtas før kommuneplanen vedtas.

I planprogrammet, vedtatt i kommunestyret 02.02.2009, er det tatt opp hovedutfordringer og strategier for næringsområdet. Disse momentene er sentrale utgangspunkt for arbeidet med strategisk næringsplan, men det er i arbeidet med planen brukt en åpen tilnærming til saksområdet.

I arbeidet med planen er det hentet informasjon og inspirasjon fra Statistisk sentralbyrå (SSB), Nærings-NM fra Telemarkforskning og rapporter fra Samfunns- og næringslivsforskning AS (SNF), i tillegg til lokale kilder. Statistikk skal samles i eget dokument for alle planene i kommuneplanprosessen, og er kun tatt med i vedlegg til denne planen i påvente av at statistikkdokumentet blir opprettet.

1.1 Målsetting og avgrensning

Målet med strategisk næringsplan er å lage et arbeidsredskap for politikere og kommuneadministrasjon til bruk i beslutningsprosesser rundt nærings spørsmål. Det er lagt vekt på kommunens ulike roller og avgrenset kommunens oppgaver mot næringslivets egne oppgaver. Hoveddelen er en handlingsplan basert på fire strategier, med konkrete kommunale tiltak for å styrke næringslivet i Modum. I siste del er det foreslått ny organisering av kommunens næringsarbeid.

Strategisk næringsplan for Modum kommune 2010 – 2020 skal være styrende for forvaltningens saksbehandling av nærings spørsmål på ulike nivå og hvilke tjenester som bør prioriteres. Planen skal vise hvor og hvordan kommunen bør være en selvstendig næringslivsaktør og tegne opp hovedstrategier for utviklingen av et sterkere næringsliv i Modum.

Det er i planen fokusert på kommunens oppgaver, men det er samtidig en målsetting å tegne en ønsket utvikling som kan virke attraktiv og anspore til målrettet samfunnsutvikling også for det lokale næringslivet.

Flere tema i strategisk næringsplan overlapper områder som er aktuelle for andre delplaner innenfor kommuneplanen. Det er enkelte steder henvist til andre planer der enkelttema er behandlet mer inngående.

Dette er første gang det utarbeides strategisk næringsplan for Modum kommune. Planen skal rulleres innen utgangen av 2014.

1.2 Målsetting for næringspolitikken i Modum kommune

Modum kommune er avhengig av et velfungerende næringsliv som skaper arbeidsplasser og bidrar til verdiskaping i området. Et aktivt næringsliv fanger opp utviklingstrekk og muligheter i lokalsamfunnet og bidrar til samfunnsutvikling gjennom økt tjenestetilbud. Attraktive arbeidsplasser i næringslivet er avgjørende for å opprettholde bosetting og godt

bomiljø. Bedriftenes innovasjon og investeringer bidrar til utvikling og verdiskapning i samfunnet.

Kommunens målsetting for arbeidet med næringspolitikk har utgangspunkt i kommunens oppgave med å forvalte de kommunale fellesinteresser effektivt med sikte på en bærekraftig utvikling. I forhold til næringslivet gjelder det å bidra på områder der kommunen har mulighet til å legge til rette og gjøre dette mest mulig effektivt – uten å overta den enkelte næringsdrivendes ansvar. Kort fortalt handler det om å legge til rette gode rammer for næringslivet og være aktiv og kompetent ved henvendelser om nærings spørsmål.

Visjonen for Modum kommune har i mange år vært:

”Modum skal være en god kommune å bo og virke i. Besøkende skal føle seg velkomne og finne seg vel til rette i ei gjestfri bygd.”

Visjon for Modum kommunes næringspolitikk 2010-2020:

Modum kommune skal skape gode vilkår for eksisterende næringsliv og fremstå som en attraktiv kommune for etablerere.

Kommunen skal fokusere på følgende strategier:

- *Modum kommune skal tilrettelegge effektiv infrastruktur for næringslivet*
- *Modum kommune skal arbeide for kompetanseheving blant innbyggerne og tiltrekke kompetanse til Modum*
- *Modum kommune skal tilby rask og kompetent veiledning og saksbehandling til næringsdrivende*
- *Modum kommune skal være en god samarbeidspartner og en samfunnsansvarlig næringsaktør*

1.3 Forholdet til andre planverk og avtaler

Modum kommunes arbeid med strategisk næringsplan må sees i sammenheng med både kommuneplanen og eksterne planer for nærings- og samfunnsutvikling. Aktører både lokalt, nasjonalt og globalt påvirker næringslivet i Modum kommune. Nedenfor er det gjengitt noen sentrale planverk og avtaler for næringsområdet:

1.3.1 Fylkeskommunale planer

Forvaltningsreformen trer i kraft fra 01.01.2010. Ett av momentene der er å styrke fylkeskommunens legitimitet, handlekraft og rollen som regional utviklingsaktør, jf. ot. prp. 10 (2008-09) og storingsmelding nr. 25 (2008-09). Dette vil innebære en sterkere styring på planområdet fra fylkeskommunen.

Regional planstrategi

Buskerud fylkeskommunes visjon er

Ei ynskt utvikling i Buskerud skal vera berekraftig og innovativ for å fremje næringsutvikling og bulyst.

I regional planstrategi for Buskerud fylkeskommune 2009-2012 er det lagt vekt på følgende satsningsområder for næringsutvikling:

- Tiltrekke seg kompetent arbeidskraft

- Innovasjon, kompetanse og forskning
- Vekst i kulturnæringene
- Tilgang til kunst og kultur
- Utviklingsplan for Ringeriksregionen

Klima og miljø

I Buskerud fylkeskommunes handlingsprogram 2009-2012 heter det at Buskerud skal være et "Miljøfyrtårnfylke". Det er utarbeidet klare målsettinger for å bidra til reduserte utslipp av klimagasser. Modum kommune skal lage lokal klimaplan. Planen vil kunne påvirke næringslivet på mange måter og innebære muligheter for forretningsutvikling.

Plan for handel, service og senterstruktur

Plan for handel, service og senterstruktur i Buskerud definerer sentrumsområder i fylket og hvor det kan etableres ulike typer næringer. Planen ble lansert av Buskerud fylkeskommune i 2003 etter påtrykk fra staten. Det er i utgangspunktet ikke anledning til å etablere handel utenfor sentrum som er definert i planen.

I Modum er Vikersund og Åmot definert som *distriktssenter* og steder der handelsnæringen kan utvikles. Planen bruker begrepet *nærsenter* om mindre sentrum, som Geithus.

1.3.2 Regionale planer

Partnerskapsavtale for Midtfylket

Regionrådet for Midtfylket har inngått partnerskapsavtale for 2009-2012 med fylkeskommunen. De prioriterte samarbeidsområder er basert på satsingsområdene i Regional planstrategi. Folkehelse er ett satsingsområde. Satsingsområder for næringsutvikling er

- a. Arbeidskraft
- b. Forskning og innovasjon
- c. Reiseliv
- d. Kulturnæring
- e. Kunst og kultur

Reiselivsstrategi for Buskerud og Midtfylket

Det er igangsatt arbeid med reiselivsplan både for Midtfylket og for Buskerud fylke. Arbeidet er planlagt ferdigstilt våren 2010.

1.3.3 Samarbeidsrelasjoner

Modum kommune er avhengig av samarbeid med kommunene og regionene rundt oss. Midtfylket er det nærmeste formaliserte samarbeidet. I tillegg samarbeider vi med Ringeriksregionen på noen områder og Drammensregionen på andre områder. Buskerud fylkeskommune, Vestregionen og Osloregionen er andre samarbeidspartnere.

2 Kommunens ulike roller

Begrepet ”Modum kommune” kan ha en rekke betydninger og står for ulike roller i ulike sammenhenger. Det er både en geografisk angivelse og en omtale av innbyggerne som bor innenfor kommunegrensene. Mer konkret er det kommuneorganisasjonen, men også den har flere roller.

Kommunen skal legge til rette for en rasjonell og effektiv forvaltning av fellesinteressene med sikte på en bærekraftig utvikling, jf. kommuneloven § 1. I arbeidet med strategisk næringsplan er det viktig å tydeliggjøre de ulike rollene kommunen har som tjenesteleverandør, forvalter, aktør og samfunnsutvikler.

2.1.1 Kommunen som tjenesteleverandør

Kommunen leverer et omfattende tjenestetilbud til innbyggere og næringsliv i kommunen. Dette er grunnleggende oppgaver som er en forutsetning for et fungerende samfunnsliv. Kvaliteten på kommunens tjenester og ulike prioriteringer av tiltak kan påvirke forholdene til lokalt næringsliv.

Oppgaven med å løse fellesskapets behov for infrastruktur er en sentral oppgave for kommunen. På dette området er det ofte stilt krav til tekniske løsninger gjennom lover og forskrifter, mens prioriteringene i stor grad styres politisk.

2.1.2 Kommunen som forvaltningsmyndighet

Kommunen er forvaltningsmyndighet i forhold til ulike lover og regler som berører næringslivet. Kommunen håndhever blant annet plan- og bygningslovens bestemmelser om byggesak, reguleringsplaner og konsekvensutredninger med mer, og bestemmelser om serveringsbevilling og skjenkebevilling. I denne rollen er det håndhevelse av vedtatte lover og regler som er i fokus, også gjennom kontrollorganer.

Funksjonene er lovpålagte og svært godt regulert. Rollen som kontrollør må håndheves konsekvent og aktivt, slik at næringslivet opplever forutsigbare og like konkurranseforhold.

2.1.3 Kommunen som selvstendig næringsaktør

Kommunen opptrer som selvstendig aktør på næringsområdet. Særlig som tomteutvikler er kommunen en stor aktør i det lokale markedet. Vi har også sterke interesser i kraftbransjen. Kommunen er en betydelig innkjøper og er Modums største arbeidsgiver med et stort spekter av arbeidsplasser.

Det er gitt mange føringer for kommunens arbeid gjennom blant annet forvaltningslov og lov om offentlige anskaffelser. Som markedsaktør opptrer kommunen likevel friere enn som forvaltningsmyndighet og må opptre på like vilkår som andre næringsaktører.

2.1.4 Kommunen som samfunnsutvikler

Kommunen har en viktig rolle som samfunnsutvikler. Gjennom politisk styring kan kommunen påvirke de store linjene og gjøre løft som er krevende for private å få i stand. Gjennom kommuneplan og strategisk næringsplan kan det legges et fundament for målrettet, bærekraftig samfunnsutvikling.

Kommunen har relativt frie tøyler i rollen som samfunnsutvikler, samtidig som det er en rekke hensyn å ta, både lovmessig, samfunnsmessig og i forhold til ulike planverk. Alle mulighetene som ligger her, stiller høye krav til bevisst styring i denne viktige rollen.

2.1.5 Samarbeid med næringslivet

I rollen som samfunnsutvikler er kommunen avhengig av samspill med innbyggere og næringsliv. Næringslivet påvirker samfunnsutviklingen gjennom sysselsetting, investeringer og prosjekter. Et nært samarbeid om hovedlinjene er en forutsetning for en styrt samfunnsutvikling til beste for alle parter.

Næringslivet består av en rekke selvstendige aktører som opptrer ut fra egne interesser og målsettinger. På lang sikt bør næringslivet og kommunen ha felles interesser, men på kort sikt og i enkeltsaker kan det oppstå interessemotsetninger. Strategisk næringsplan kan være et verktøy for målrettet utvikling av hele næringslivet i Modum. Ved å trekke i samme retning kan visjonene for Modumsamfunnet raskere realiseres.

2.1.6 Økonomi

Næringsutvikling er ikke en lovpålagt oppgave for kommunen, men både samfunnsmessig og økonomisk er det viktig med positiv næringsutvikling. Modum kommune har følgende inntekter fra næringslivet:

- Eiendomsskatt på verker og bruk utgjorde 22,3 mill. i 2008, av dette kom 20,8 mill. fra kraftsektoren.
- Naturressursskatt fra kraftforetak utgjorde 12,1 mill kr i 2008. Denne skatten inngår i inntektsutjevningsordningen, og medfører trekk i rammetilskudd.
- Konesjonsavgift fra kraftverkseiere på kr 700 000 blir satt av til kraftfond.
- Kommunen har også salgsinntekter fra næringslivet, særlig innen teknisk sektor.

I tillegg får Modum kommune renteinntekter og utbytte fra egne kraftselskaper. I perioder har andel av selskapsskatten tilfalt kommunene. Intensjonen var at dette skulle være et incitament til næringsutvikling. Pr. i dag er selskapsskatten ikke kommunal.

For øvrig vil næringsutvikling påvirke kommunens økonomi gjennom arbeidsplasser og befolkningsendringer.

2.2 Modum Næringssselskap as

Modum Næringssselskap as (MNS) ble opprettet av Modum kommunestyre i 1993 etter lengre politisk prosess. MNS eies av kommunen og Modum sparebank med 50 % hver. MNS har fungert som et verktøy for kommunens næringsarbeid siden oppstart i 1993 og bidratt med ressurser til næringslivet i Modum.

I formålsparagrafen heter det:

Modum Næringssselskap AS har som formål å arbeide for økt etablering av arbeidsplasser og økt bosetting i Modum kommune. Tiltakene bør være rettet mot eksisterende næringsliv og gjennom arbeid for etablering av ny virksomhet i kommunen. Selskapet skal videre arbeide for at Modum kommune fremstår som en attraktiv kommune å bosette seg i.

Selskapet har i de siste årene arbeidet ut fra en strategiplan som har følgende hovedtrekk (hentet fra administrasjonsberetning 2007):

- Utvikle Modum til en attraktiv bokommune
- Arbeide for næringsutvikling og nyetableringer
- Sentrums- og handelsutvikling
- Bistå med å heve kompetansen i eksisterende næringsliv
- Utvikle og synliggjøre Modum på internett

Selskapet tilbyr ulike tjenester til lokale bedrifter:

- Etableringshjelp
- Bistand innen økonomi/markedsføring, også forretningsfører etter avtale
- Markedsundersøkelser
- Hjelp til kjøp av næringstomt (offentlig/privat)
- Aktiv bruk av internett for næringsdrivende
- Sekretariat for Skiflyvning Vikersund AS og Stiftelsen Vikersund Hoppsenter
- Ulike kurstilbud

3 Fakta om næringslivet i Modum kommune

Fakta om næringslivet i Modum er samlet i eget kapittel i statistikkdelen til kommuneplanen. Nedenfor følger noen hovedpunkter i kortversjon:

Bedriftsstruktur

Næringslivet i Modum er preget av mange små bedrifter. Hele 75 % av bedrifter med ansatte har under 10 ansatte. I tillegg kommer en rekke enkeltpersonforetak uten ansatte. Se tabell 1 (vedlegg).

Sektorfordeling

Næringslivet i Modum har en større andel av bedriftene i sekundærnæringer som industri og kraftproduksjon og innenfor helse- og sosialtjenester enn resten av Buskerud og Norge. Andelen bedrifter i tjenesteytende næringer er relativt lav i forhold til fylket og landet.

Antall arbeidsplasser

Fra 2000 til 2007 har antall arbeidsplasser i kommunen økt fra 4308 til 5361, en økning på 24 %.

Pendlermønster

Prosentandelen som pendler til andre kommuner har holdt seg stabilt i perioden selv om det har blitt flere lokale arbeidsplasser. Av 6624 yrkesaktive pendler 40 % til arbeid i andre kommuner. Av 5361 arbeidsplasser i kommunen er 26 % besatt av personer bosatt utenfor kommunen (2007). Innpendlinger kommer i stor grad fra de nærmeste kommunene. Moingene er derimot villige til å pendle lengre og reiser til arbeid i et stort antall kommuner både på Østlandet og landet rundt for å jobbe.

Modum kommune

Modum kommune har omkring 1200 ansatte og er desidert største arbeidsgiver i kommunen. Hovedtyngden er ansatt i helse- og sosialsektoren og i undervisningssektoren. I løpet av de siste 10 årene har det vært en jevn vekst fra 710 årsverk i 1997 til 860 i 2008.

Utdanningsnivå

Utdanningsnivået i kommunen har økt fra 1990 til 2007. 38 % av innbyggerne har nå grunnskoleutdanning som sin høyeste utdanning, mot 44 % i 1990. Landsgjennomsnittet er 31 %. I samme periode har andelen med høyere utdanning økt fra 10 % til 17 %. Landsgjennomsnittet er 26 %.

Vurdering av sentralitet

Kommunal- og regionaldepartementet har i sin regioninndeling delt kommuner inn i sentralitet 1-5, der 1 er mest sentralt og 5 minst sentralt. Modum er der plassert i sentralitet 1 sammen med Drammen og Sigdal, mens Kongsberg og Flesberg er i sentralitet 2. Ringerike og Hole er i sentralitet 3. Det kan stilles spørsmål om moingene selv opplever seg i sentralitet 1, men departementet legger vekt på Modums tilknytning til storbyen Drammen.

Utviklingen for de største bedriftene i Modum

Modum næringsseksjon as har ført statistikk over antall ansatte i de største bedriftene i kommunen de siste ti årene. Oversikten viser store endringer fra april 2006 til desember 2008 for de aktuelle bedriftene.

Oversikten viser at fire store bedrifter ble lagt ned mellom april 2006 og desember 2008, med til sammen 198 ansatte. Sum antall ansatte i bedriftene til sammen ble likevel ikke redusert over perioden, og antall arbeidsplasser i Modum som helhet steg med 4 % i samme periode.

Lokalt blir det oppfattet slik at den brede sammensetningen av næringslivet gjør kommunen mindre sårbar for konjunktursvingninger. Dersom en bedrift må trappe ned produksjonen, kan arbeiderne bli absorbert av andre bedrifter i kommunen som opplever vekst.

I vedlegg er det samlet nøkkeltall for de største bedriftene i Modum for 2007 og 2008.

Næringsarealer

I 2009 er det relativt få næringsstomter for salg i Modum. Det er en del lokaler til leie/salg i kommunen. Vikermyra opparbeides vinteren 2010. Trinn to på Nedmarken ble solgt ut i 2008, og arbeidet med regulering av trinn tre forventes ferdigstilt vinteren 2010, men det gjenstår en del grunnarbeider. Reguleringsplan for Skredsvigmoen er under arbeid og kommunen arbeider aktivt for å realisere planene.

Landbruksnæringen

Landbruk og skogbruk er store næringer i Modum. Trenden de siste årene er at det blir færre gårdbrukere, men de som fortsatt driver, leier jord i nærområdet slik at jorda fortsatt driftes. Det blir mindre dyr i kommunen og en del beiteområder legges brakk.

Satsing på tilleggsnæringer i landbruket har gitt mye god næringsutvikling de siste årene. For landbruksnæringen er det forskjellige støtteordninger i tillegg til den ordinære tilskuddsforvaltningen, blant annet midler til spesielle miljøtiltak og fra Innovasjon Norge.

Det er store tømmer-ressurser i Modum som kan utnyttes både til videreforedling og som bioenergi. Modum har her tilgang på råstoff som kan utnyttes bedre som næring.

3.1 Resultater fra Nærings-NM 2008

Nærings-NM og Attraktivitetsbarometeret er en årlig publikasjon fra Telemarkforskning. Resultatene gir uttrykk for status for næringslivet i kommuner og regioner, og hvor attraktive de er. Nærings-NM bygger på statistikk fra SSB og regnskaper i Brønnøysundregisteret, mens Attraktivitetsbarometeret bygger på flytting til/fra en kommune/region.

Modum kommune og region Midtfylket kommer godt ut på flere av målepunktene i undersøkelsen for 2008. For 2008 var Midtfylket rangert som nr 17 av 83 regioner på attraktivitetsbarometeret og Modum som nr. 58 av 431 kommuner, særlig på grunn av høy grad av innflytting. For Nærings-NM var Midtfylket nr. 47 av 83.

Delresultater viser at Midtfylket

- hadde nesten beste andel vekstforetak i landet,
- var i midtsjiktet i forhold til lønnsomhet og næringslivets relative størrelse, og
- var langt nede når det gjelder antall nyetableringer

3.1.1 Forskning og utvikling

Det området Midtfylket scorer lavest på i rapporten om Nærings-NM, er *innovasjonsgrad*. Det påpekes at innovasjon er ansett for å være en av de viktigste forklaringene til økonomisk vekst. Midtfylket rangeres som nr. 72 av 83 regioner i landet på dette området, med svært lav score. Bedriftene i Modum arbeider med produktutvikling. Blant annet har Modum bad egen

forskningsavdeling hvor det blant annet skrives doktoravhandlinger. Men i statistikken kommer bedriftene likevel dårlig ut på innovasjonsgrad sammenlignet med andre regioner.

3.2 Prosjekt Bo- og virkekommune

Formannskapet i Modum vedtok i april 2003 å sette ned et utvalg for å se på kommunens muligheter som bokommune og som vertskommune for arbeidsgivere, med tanke på å utforme en fremtidig nærings- og bopolitikk for kommunen. MNS startet arbeidet i samarbeid med Norsk institutt for by- og regionalutvikling (NIBR) og jobbet med problemstillingene på næringsseminar i 2004 og 2005.

I prosessen kom det fram to sentrale visjoner som refereres her:

Visjon for næringsarealer:

Næringsområdene som skal utvikles må ha god tilgjengelighet og en profilering som gjør at investorer har lyst til å investere. Tilgjengelighet og profilering blir viktige utgangspunkt.

Visjon for boligutvikling i Modum:

Boligområdene må tilrettelegges der innbyggere og boligsøkende fra andre kommuner ønsker å bo, og utformes slik at investorer finner det interessant å investere. Attraktivitet blir et viktig utgangspunkt.

Det ble ikke utarbeidet endelig rapport etter prosessen. Notater og SWOT-analyse fra arbeidet ligger til grunn for arbeidet med denne planen. Mye av det som ble drøftet er fortsatt relevant og hovedpunktene er gjengitt i SWOT-analysen nedenfor.

3.2.1 SWOT-analyse for Modum kommune

En SWOT-analyse samler styrker og svakheter, muligheter og trusler for et tema (Strength, Weakness, Opportunity, Threats). SWOT-analysen gir muligheter til å få fram hovedpunkter for næringslivets situasjon i Modum.

Hovedlinjene i SWOT-analysen trekker fram Modums mange kvaliteter med natur, kultur, Vikersundbakken, helseforetak og gode samarbeidsrelasjoner med nabokommuner. Kommunens størrelse og geografiske plassering i et mellomrom trekkes fram som en utfordring, i tillegg til det man oppfatter som en uklar profil utad.

SWOT-analyse Modum kommune

Styrker	Muligheter
<p>Stort tilgrensende arbeidsmarked Bredt næringsliv, mange ulike næringer Aktivt kulturliv Høykompetente helsebedrifter Vikersundbakken: Destinasjon og fellesskap Industritradisjoner Rv35 Tilgang på byggeklare boligtomter Gode lokale butikker Handelstilstrømning Godt bomiljø</p>	<p>God arealtilgang Skredsvigmoen Nærhet til Oslo/Drammen/Hønefoss Utvikle kompetansemiljø innen helsesektorer, med kurs for publikum og fagpersoner Bruke skogen til biobrensel Fornuftige tomtepriser ved etablering Ny Rv35 er under planlegging Blaafarveværket og andre kulturinstitusjoner Skolesenter i Åmot Bedre kollektivtilbud Satse på reiseliv Bedre samarbeid mellom parter i næringsliv og kommune Godt samarbeid med nabokommuner Hytteturister som stopper Etablere Modum næringsforum Markedsføre Modums kvaliteter bedre Tiltrekke oss statlige arbeidsplasser Omdømmebygging God tilgang på grus og stein</p>
Svakheter	Trusler
<p>Få klare næringstomter Få parkeringsmuligheter i sentrum (?) Få lokale arbeidsplasser for unge med høyere utdanning Lavt inntektsnivå i kommunen Samarbeid veksler mellom Drammen og Ringerike på forskjellige områder Lite etablert bedriftsnettverk i kommunen Kommunen har uklar holdning til næringsspørsmål Strandgata</p>	<p>Dagens Rv35 oppleves som dårlig Handelslekkasje til Nedre Eiker, Drammen og Ringerike – Oslo Uklar næringspolitikk i kommunen Attraktive bokommuner rundt Modum Intern ”kamp” mellom sentra Nedbemanning i bedrifter Drammen utvikler seg uten at Modum er med</p>

4 Oppsummering av analyser

Analyse av næringslivet i Modum kan vi kort oppsummere i følgende hovedpunkter:

- Næringslivet i Modum består av mange små bedrifter. Dette kan tyde på at det er behov for støttetjenester og rådgivning i forhold til faglig oppdatering, regelverk og strategisk arbeid
- Selv i 2007, som var et år med svært mange nyetableringer i Norge, var det få nyetableringer i Modum
- Modum er en attraktiv bokommune. Innflyttingen er god og innbyggerne er villige til å pendle til jobber utenfor kommunen
- Modum er del av et stort arbeidsmarked, der arbeidstakerne jobber på kryss av kommunegrenser
- Utdanningsnivået i kommunen er økende, men ligger fortsatt under landsgjennomsnittet
- Det er relativt få arbeidsplasser som etterspør høyere kompetanse
- Kommunen, innbyggerne og næringslivet samarbeider med mange ulike nabokommuner og regioner
- Det er få statlige og fylkeskommunale arbeidsplasser i kommunen
- Det er få etablerte arenaer for samarbeid mellom bedrifter i kommunen, og mellom kommunen og næringslivet
- Den brede sammensetningen av bedrifter gjør kommunen lite sårbar for svingninger i økonomi og arbeidsmarked

Disse punktene beskriver status og er sentrale satsningsområder for Modum kommunes videre arbeid med næringsområdet.

5 Viktige faktorer for næringsutvikling

Det er hensiktsmessig å bryte ned begrepet ”næringsutvikling” i flere deler. Relevant teori setter opp fire hovedpunkter som er viktige for bedrifters utvikling (Samfunns- og næringslivsforskning (SNF), rapport 17/08):

- God tilgjengelighet til hovedveier, flyplass, havner, utdannings- og forskningsmiljøer, samt nærhet til et variert tilbud av private og offentlige tjenester
- Tilgang på kompetanse og mulighet til å tilpasse bemanningen etter behov
- Rask og effektiv oppfølging av henvendelse om etablering eller utvidelser, gjennom tildeling av arealer eller lokaler
- Nærhet til et godt bomiljø for ansatte, tilgang på boliger, nærhet til et godt barnehage- og skoletilbud. Vakre omgivelser, tilgang på et variert kulturtilbud og gode rekreasjonsmuligheter

Kommunen kan bidra til å forbedre vilkårene på en del av disse punktene og på den måten bidra til gode vilkår for næringslivet i Modum. Andre områder må næringslivet løse selv. De tre første punktene omhandles i denne planen, mens bomiljø hovedsakelig behandles i kommuneplanens samfunnsdel.

5.1 Næringsutvikling i krisetider

I løpet av 2008 kom det et veldig stort omslag i den lokale og globale økonomien. Mye har blitt annerledes og bedrifter, investorer og kommuner har vært nødt til å snu seg rundt og forholde seg til nye utfordringer. Høsten 2009 synes det som om situasjonen stabiliserer seg, men det er fortsatt stor usikkerhet om den økonomiske utviklingen.

I arbeidet med strategisk næringsplan har vi ikke sett at finanskrisa medfører andre tiltak enn ellers. Krisa gjør det nødvendig å være enda mer bevisst på å gjøre de rette tingene, men antakelig er de rette tingene de samme i gode og dårlige tider.

6 Strategier og tiltak

Med utgangspunkt i analyser av kommunens næringsliv og relevant teori, er det utformet fire strategier for Modum kommunes arbeid for bedre næringsutvikling i Modum.

- *Modum kommune skal tilrettelegge effektiv infrastruktur for næringslivet*
- *Modum kommune skal arbeide for kompetanseheving blant innbyggerne og tiltrekke relevant kompetanse til Modum*
- *Modum kommune skal tilby rask og kompetent veiledning og saksbehandling til næringsdrivende*
- *Modum kommune skal være en god samarbeidspartner og en samfunnsansvarlig næringsaktør*

For hver strategi er det drøftet ulike problemstillinger og satt opp konkrete tiltak for å nå målet om å skape gode vilkår for eksisterende næringsliv og fremstå som en attraktiv kommune for etablerere.

6.1 Utvikle infrastruktur

Strategi:

Modum kommune skal tilrettelegge effektiv infrastruktur for næringslivet

Infrastruktur som sikrer gode kommunikasjoner er avgjørende for et velfungerende næringsliv. Utbygging av infrastruktur er et gode for mange aktører og kan løses som fellestiltak. Ved å tilrettelegge effektiv infrastruktur kan kommunen skape bedre rammevilkår for bedriftene i området og bidra til økt verdiskapning.

6.1.1 Riksvei 35

God bilvei er basis for god kommunikasjon. Modum er sentralt plassert og har god kommunikasjon til Drammen, Hokksund, Hønefoss og Gardermoen ved bruk av Rv35. Ny Rv35 er nå inntatt i Nasjonal transportplan og planleggingen er igangsatt.

Statens vegvesen regulerer Rv35. Kommunen er avhengig av et godt samarbeid med vegvesenet for å realisere lokale behov langs riksveien. Dette kan være hensiktsmessige løsninger for kryss og utbygging av rasteplasser.

Tiltak:

- Modum kommune skal ta en aktiv rolle i veiselskap for realisering av ny Rv35 og Ring 4
- Modum kommune skal gjøre et aktivt planarbeid i forbindelse med ny tilknytning til Rv 287
- Modum kommune skal arbeide for godt samarbeid med Statens vegvesen
- Modum kommune skal samarbeide med Sigdal kommune om ny Rv 35 samt helhetlige trafikkløsninger i Åmot

6.1.2 Kollektivtransport

Statistisk sentralbyrå bruker 45 minutter reisevei til jobb som grense for hva som regnes som overkommelig pendleravstand. For å øke nærheten til et stort arbeidsmarked bør det satses bedre på kollektive pendlermuligheter.

Kommunestyret vedtok i 2008 å arbeide for bedre kollektivtransport i Modum. Det ble i saken lagt vekt på

- Opprette flere lokale bussruter
- Redusert kjøretid for Timekspresen linje 10 ved at denne kjøres som ekspressbuss også Krokstad-Drammen
- Stans i Vikersund for samtlige tog Oslo-Bergen og Bergen-Oslo
- Arbeide for etablering av lokaltog mellom Vikersund og Oslo, med stopp i Åmot

Våren 2010 går Timekspresen fortsatt om Solbergelva og bruker unødig lang tid til Drammen. I følge bussruta tar det 65 minutter fra Vikersund til Drammen sentrum. Med privatbil er reisetid ca. 40 minutter pluss parkering.

Tiltak:

- Modum kommune skal jobbe aktivt for bedre pendlermuligheter fra og til Drammen og Hønefoss både med buss og tog
- Modum kommune skal opparbeide pendlerparkering langs Timekspresens trasé

6.1.3 Næringsarealer

Næringslivet har etterspurt gode arealer for bygging av næringslokaler, med god tilgjengelighet og profilering. Det er i 2009 noen private næringsområder tilgjengelig. Modum kommune er stor grunneier og har tradisjon for å legge til rette næringstomter.

Opparbeiding av tomteområder er kostnadskrevende og binder mye kapital, og etterspørselen er usikker. Spørsmålet er om det er kommunens oppgave å legge til rette næringstomter, eller om dette er en oppgave for private investorer.

Studier av næringsetableringer viser at rask tilgang til areal er et viktig vilkår. Prosessen med regulering, fradeling og opparbeiding kan være tung og langdryg. En bedrift som ønsker å etablere seg vil i de fleste tilfeller ønske byggeklar tomt, slik at veien fram til ferdigstillelse er kortere og kostnaden kjent. Bedriften får rask tilgang og reduserer risiko, og kan være villig til å betale mer for verdien av byggeklar tomt.

Fordi tilgjengelighet av byggeklare tomter er avgjørende for etablering av ny virksomhet, bør Modum kommune også i fremtiden ha byggeklare næringstomter for salg. Private aktører kan med fordel tilby tomter for salg, men det er for usikkert i forhold til kommunens behov for tilgjengelige tomter til en hver tid.

Næringsarealene bør ligge nær Rv35 og profileres slik at de tiltrekker seg investorer og etablerere. Nedmarken og Skredsvigmoen har begge god tilgjengelighet til Rv35 og er gode alternativer som næringsarealer.

Tiltak:

- Modum kommune skal til enhver tid ha byggeklare næringsarealer for salg, der reguleringsmessige forhold er avklart.
- Modum kommune skal opparbeide siste del av Nedmarken næringsområde
- Reguleringsplan for Skredsvigmoen skal ferdigstilles og kommunen skal starte arbeidet med finansiering og opparbeidelse
- Kommunale næringsarealer skal ha god tilgjengelighet og profilering
- Offentlig-privat samarbeid (OPS) kan brukes på kostnadskrevende prosjekter

- Som forvaltningsmyndighet skal kommunen tilrettelegge for at private næringsområder tilrettelegges

6.1.4 Prissetting av kommunale næringstomter

Signalene så langt tyder på at opparbeiding av Skredsvigmoen og trinn tre på Nedmarken vil medføre høye grunnlagskostnader. Dersom kommunen skal dekke sine utgifter til opparbeidelse, kan tomteprisene bli så høye at bedrifter og investorer kvier seg for å gå i gang. Samtidig gjør subsidiering av tomter det vanskelig for private utbyggere å legge ut tomter i samme marked. Kommunen har tidligere lagt selvkostprinsippet til grunn for tomtefelt. Prissetting må vurderes ved utleggelse av nye felt.

6.1.5 Næringspark

Næringslivet i Modum består av mange små bedrifter, og det er relativt lite tilbud av støttetjenester lokalt. Andre kommuner har gode erfaringer med å samle mindre firma i næringsparker, hvor de kan dele på kompetanse og driftsoppgaver. I Modum er det i dag flere næringsparker, blant annet på Gustadmoen og i lokalene etter Nordic Paper i Geithus.

Tiltak:

- En næringspark er i utgangspunktet ikke en kommunal oppgave, men kommunen kan vurdere å støtte en etablering dersom næringslivet viser at behovet er stort

6.1.6 Bredbånd

Kommunene i Midt fylket har i samarbeid med Midtnett fokusert på utbygging av bredbåndstilgang. Kommunen har vært lokomotiv i satsingen gjennom politiske vedtak. Etter satsing de siste årene er det nå nærmest full bredbåndsdekning i Modum.

Tiltak:

- Tilstrebe at bredbåndskvaliteten videreutvikles og sikres ” beste standard”

6.1.7 Stedsutvikling

Stedsutvikling er en del av arbeidet med å tilrettelegge infrastruktur for næringslivet. I Modum er det tre sentra innen relativt kort avstand, Vikersund, Geithus og Åmot. Plan for handel, service og senterstruktur pålegger en styrt utvikling av hvor ulike næringer skal utvikles.

Positiv utvikling av handels- og næringsområder er avgjørende for å trekke til seg kunder og investorer. God utforming av tettstedene krever helhetlig tenkning fra kommunens side, slik at enkeltprosjekter som fremmes møter krav om tilpasning til omkringliggende bygninger og miljø. Emnet er behandlet utførlig i kommuneplanen, men to forhold skal kommenteres i denne planen:

Med tanke på all turisttrafikken som går gjennom Åmot og Strandgata, er dette områder som bør opprustes for å forbedre inntrykket som gis til besøkende.

Parkeringsarealer er avgjørende for handelsnæringen i sentrumsområder. Forskrift for frikjøp av parkeringsplasser ble vedtatt i 2008 og gir næringsdrivende mulighet til å kjøpe parkeringsplasser i sentrum i stedet for å opparbeide på egen tomt. Det har så langt gjort at kommunen er uten avgiftsbelagte parkeringsplasser.

Særlig i Åmot er det knapphet på parkeringsplasser i 2009. Dersom Forskrift om frikjøp av parkeringsplasser skal anvendes, kan kommunen opparbeide parkeringsplasser i sentrum.

Tiltak:

- Modum kommune skal ta initiativ til et samarbeidsprosjekt for aktiv stedsutvikling sammen med lokalt næringsliv og foreninger
- Modum kommune skal opparbeide parkeringsplasser i sentrumsområder
- Modum kommune kan opparbeide pendlerparkering utenfor sentrum

6.1.8 Attraktive boligtomter

Forskning på flyttetrender og faktorer for valg av bosted vektlegger tilgang på attraktive boligtomter og godt bomiljø. Som en del av arbeidet med å tiltrekke kompetente arbeidstakere til Modum bør det til en hver tid være et godt tilbud av boliger og boligtomter tilgjengelig. Modum kommune og private tilbydere har mange ulike boligtomter for salg.

Dette tema er grundig behandlet i kommuneplanen.

Tiltak:

- Modum kommune skal fortsette arbeidet med å tilrettelegge gode boligtomter i gode bomiljø, både i egen regi og gjennom reguleringsplaner
- Modum kommune skal ta initiativ til et samarbeidsprosjekt for utvikling av attraktive nærings- og boligarealer

6.2 Kompetansetilgang

Strategi:

Modum kommune skal arbeide for kompetanseheving blant innbyggerne og tiltrekke kompetanse til kommunen

Tilgang på rett kompetanse og mulighet for å tilpasse bemanningen etter behov er en grunnleggende faktor for næringslivet. Buskerud fylkeskommune har i regional planstrategi 2009-2011 slått fast at "Vi har store problem med å få tak i nok og kvalifisert arbeidskraft i Buskerud".

Økende sentralisering gir særlige utfordringer for distriktskommuner som Modum for å skaffe og beholde kompetent arbeidskraft. Eldrebølgen vil slå inn for fullt mot slutten av planperioden og må forberedes gjennom langsiktig arbeid både for kommunen som arbeidsgiver og for bedriftene i Modum.

Det er hovedsakelig i forhold til universitets- og høgskoleutdanning at Modum scorer lavt i forhold til landsgjennomsnittet. Årsakene til dette er komplekse, men en årsak kan være at det hittil har vært gode jobbmuligheter for unge i Modum etter fullført videregående skole, og behovet for høyere utdanning synes lite.

Utfordringen med kompetansetilgang gjelder også for de andre kommunene i Buskerud. Det er derfor naturlig å samarbeide med nabokommuner for tiltak på dette området.

6.2.1 Ansvarsfordeling

Kommunen har ansvar for å tilrettelegge et godt grunnskoletilbud som legger grunnlaget for høyere utdanning. Fylkeskommunen har ansvaret for videregående skoler, og staten ansvaret for høyskoler og universitet.

Næringslivet og kommunens ulike etater har på sin side ansvar for å synliggjøre sitt kompetansebehov. Bedrifter i Modum kan være med og bidra til at flere velger høyere utdanning ved å kommunisere verdien av utdanning ut over grunnskole, og vise frem de jobbmuligheter som finnes.

6.2.2 Samarbeid med utdanningsinstitusjoner

Grunnskolen

Modum kommune er skoleeier for grunnskolen. Gjennom grunnskolen kan kommunen motivere elevene til å ta høyere utdanning ved å synliggjøre behovet for kompetanse i dagens samfunn. I ungdomsskolen er faget Utdanningsvalg skreddersydd for å hjelpe elevene å velge riktig utdanning. Faget legger opp til kontakt med næringslivet og kan brukes til å vise lokale bedrifters kompetansebehov.

Det er en utfordring å få utflyttede studenter til å flytte tilbake til Modum etter endte studier. Kontakter som knyttes og informasjon som deles før eleven starter studier utenfor Modum, kan medvirke til å tiltrekke ferdigutdannede personer.

Elevbedrifter gir unge mulighet til å prøve en bedriftside i praksis og har vist seg å virke motiverende for mange elever.

Tiltak:

- Modum kommune skal legge til rette for at næringslivet formidler sitt kompetansebehov til elever gjennom faget Utdanningsvalg
- Modum kommune skal bruke elevbedrifter som verktøy i ungdomsskolen
- Modum kommune skal ta initiativ til et samarbeidsprosjekt for å styrke grunnskolen i Modum
- Modum kommune skal lage entreprenørplan for grunnskolen
- Modum kommune skal tilrettelegge for utvidet kontakt med næringslivet innenfor læreplanens rammer

Videregående opplæring i Modum

Rosthaug videregående skole og Arbeidsinstituttet Buskerud avdeling Midt fylket gir tilbud til en stor andel av ungdommene i Modum. De har en rekke linjer og utdanner mange unge arbeidstakere hvert år. Skolene har en oppgave i å motivere elevene til videre utdanningsløp. Det er dessuten avgjørende at skolenes studietilbud samsvarer med lokale bedrifters behov.

For studieåret 2009/10 har Rosthaug ni praktiske studieretninger og én mer teoretisk. For de praktiske studieretningene er det mulig å ta et tredje studieår (vg3) for å få generell studiekompetanse, som gir innpass til de fleste høyere utdannelse.

De fleste elevene fra Rosthaug skal ut som lærling. Lærlingeordningene har mange muligheter som kan utnyttes bedre av bedriftene. Ved riktig bruk kan både bedriften og lærlingen oppnå veldig gode resultater, og bedriften og lokalsamfunn få tilgang til god kompetanse på kort og lang sikt. For de som ikke oppnår full kompetanse, men går for reduserte mål, er

lærekandidatordningen et godt tilbud. Samtidig er ordningen med på å øke fullføringsretten og legge til rette for at ungdommen går ut i meningsfylt arbeid og ikke lediggang.

Tiltak:

- Kommunen skal ta initiativ til bedre samarbeid mellom Rosthaug og lokalt næringsliv, med mål om mer målrettede studieretninger i forhold til behov i lokalt næringsliv
- Modum kommune skal være en god lærlingebedrift med mulighet for lærlinger innen alle aktuelle fagområder
- Modum kommune skal være en god lærlinge- og lærekandidatbedrift med muligheter for lærlinger og lærekandidater innen alle de aktuelle fagområder

Høgskolen i Buskerud

Høgskolen i Buskerud (HiBu) tilbyr en rekke studieretninger og utdanner mange på høyskolenivå hvert år. Høgskolen i Buskerud driver omfattende forsknings- og utviklingsvirksomhet, blant annet innen helsefag.

HiBu er lokalisert i Hønefoss, Drammen og Kongsberg, alle stedene innen relativt kort avstand fra oss. Nærheten til studiestedene gjør det fullt mulig for personer å bo i Modum og studere ved HiBu.

Tiltak:

- Modum kommune skal arbeide for økt samarbeid mellom næringslivet og HiBu gjennom partnerskapsavtale
- Kommunen skal invitere studenter fra HiBu til å gjennomføre oppgaveskriving i kommunen

6.2.3 Beholde kompetansen i Modum

Forskning innen markedsføring viser at det er langt enklere å få en kunde til å fortsette kundeforholdet, enn å hente inn en ny kunde. For Modums del handler det om at det er enklere å få folk som er i Modum til å bli, enn å tiltrekke helt nye. Det taler for å bruke ressurser på å beholde personer som bor og/eller jobber i kommunen.

Yrkesaktive som pendler til Modum, innflyttere til Modum og unge fra Modum som har studert utenfor kommunen noen år er alle viktige målgrupper som kan bidra til å opprettholde og øke kompetansen i kommunen.

Tiltak:

- Kommunen skal ha et eget opplegg for informasjon og mottakelse av innflyttere
- Kommunen skal tilrettelegge for og aktivt markedsføre mulighetene for å vende tilbake til Modum til unge som flytter ut for videre utdanning

6.2.4 Tiltrekke kompetanse gjennom attraktive fagmiljø

Et sentralt virkemiddel for å tiltrekke kompetent arbeidskraft til Modum, er å skape attraktive arbeidsplasser. En undersøkelse fra Akademikerne 06/2009 viser at personer med høyskole- eller universitetsutdannelse verdsetter arbeidsplasser med store fagmiljø der de kan vokse og utvikle sin kompetanse. Dette taler for større enheter, eller tettere samarbeid mellom bedriftene for å bygge fagmiljø sammen.

Modum Bad er et eksempel på en lokal institusjon som tiltrekker seg arbeidstakere på grunn av godt fagmiljø. *Modum kommune* har gode fagmiljø på mange områder, som kan tiltrekke seg kompetente arbeidstakere til kommunen. Fagmiljø kan også styrkes gjennom samarbeid med nabokommuner.

Det er den enkelte bedrifts oppgave å skape attraktive arbeidsplasser. Kommunen kan formidle viktigheten at dette og støtte samarbeidsprosjekter for større fagmiljø. *Modum i bevegelse* er eksempel på et slikt samarbeidsprosjekt. Gjennom samarbeid mellom kommunale og private helsebedrifter utnyttes Modums fortrinn og fokus på folkehelse. Prosjektet vil utnytte og utvikle kompetanse i de involverte bedriftene og bidra til nyskaping og utvikling av nye produkter. Det å samle kompetanse bidrar til å videreutvikle et attraktivt fagmiljø, et ”*helsecluster*”.

Prosjektet *Modum i bevegelse* skal bidra til å øke Modums omdømme, tiltrekke både kunder og kompetent arbeidskraft og skape flere arbeidsplasser innen folkehelse. Folkehelse er et naturlig område for næringsutvikling i Modum. Også landbruket har muligheter til å utvikle tilleggsnæringer innen det som kalles ’grønn omsorg’.

Tiltak:

- Modum kommune skal medvirke til at folkehelse blir et satsningsområde for lokalt næringsliv
- Modum kommune skal bidra til å formidle kunnskap om innovasjon og nytenkning til næringslivet

6.3 Veiledning og saksbehandling

Strategi:

Modum kommune skal tilby rask og kompetent veiledning og saksbehandling til næringsdrivende innenfor sine fagområder og roller

Næringslivet i Modum består av mange små bedrifter, de fleste har ingen eller maks fem ansatte. Små bedrifter kan være sårbare på mange områder og ha behov for å knytte til seg ressurser utenfor egen organisasjon. Kommunen skal bidra til dette ved å prioritere rask og kompetent veiledning og saksbehandling til næringsdrivende som henvender seg med spørsmål eller saker.

Større bedrifter kan ha behov for støtte fra kommunesystemet på andre måter, blant annet gjennom politiske prosesser. Modum kommune skal også tilby veiledning på dette området.

6.3.1 Rask og kompetent saksbehandling

Forvaltningsloven pålegger kommunen veiledningsplikt innen kommunal forvaltning og at saker normalt skal besvares innen tre uker. Næringslivet er avhengig av at kommunen legger til rett for rask og kompetent saksbehandling. En næringsdrivende som vil starte noe nytt har det i de fleste tilfeller travelt med å ferdigstille prosjektet og begynne å skape inntekter.

For kommunen er det viktig at krav om tempo ikke går ut over kvaliteten på beslutningene som tas, og at regelverk og hensyn til likebehandling overholdes. Fristen på tre uker bør likevel i mange tilfeller reduseres betraktelig for å møte næringslivets behov.

Rask og kompetent veiledning og saksbehandling krever tilstrekkelige ressurser i kommuneadministrasjonen og en klar prioritering av arbeidet. Veiledningsmaterieill bør utformes i forkant og mest mulig bør gjøres tilgjengelig elektronisk for selvhjelp.

God veiledning og saksbehandling krever god dialog og god kjennskap til den andre parten. Kommune og næringsliv bør arbeide for en bedre forståelse av hverandres roller og behov. Jevnlige møtepunkter og drøftinger på mer overordnet plan kan være et virkemiddel for å utnytte ressursene på begge sider av bordet bedre.

Det er blant annet i plan- og bygningsloven lagt opp til stor grad av involvering av berørte parter ved oppstart av nye prosjekter og planer. Slike prosesser er gode muligheter for å drøfte relevante problemstillinger, og kan med fordel utvides til å gjelde flere. Næringslivet bør oppfordres til å engasjere seg når plandokumenter utarbeides.

Tiltak:

- Modum kommune skal prioritere rask og kompetent behandling av næringsdrivendes henvendelser
- Modum kommune skal tilby forhåndskonferanse med sentrale personer i kommunen ved oppstart av større næringsprosjekter
- Det skal opprettes en fast kontaktperson i kommunen som kan være et bindeledd mellom den næringsdrivende og ulike etater og politisk nivå i større næringsprosjekter
- Modum kommune skal legge til rette for mer selvbetjening ved å ta i bruk flere elektroniske verktøy
- Modum kommune skal ta initiativ til mer overordnede drøftinger med sentrale parter i næringslivet før store prosjekter og planer settes i gang
- Modum kommune som forvaltningsmyndighet skal opptre positivt og mulighetsorientert i viktige saker for næringslivet

6.3.2 Veiledning til etablerere

En person som vil etablere næringsvirksomhet møter på mange utfordringer og mange har behov for veiledning. Modum kommune har gjennom Modum Næringssselskap (MNS) bidratt med ulike tjenester til personer som ønsker å etablere næringsvirksomhet i kommunen.

Innovasjon Norge arbeider for å opprette en førstelinjetjeneste for etablerere i alle regioner i fylket. Midt fylket er eneste region i Buskerud som ikke har denne ordningen. Sammen med fylkeskommunen finansierer Innovasjon Norge 2/3 av driften av en slik tjeneste, og anbefaler at Midt fylket går sammen om 1/3. Tjenester tilbyr etablererrådgivning innenfor alle næringer.

Tiltak:

- Modum kommune skal inngå samarbeid med Sigdal og Krødsherad samt Innovasjon Norge og Buskerud fylkeskommune om etablererveiledning
- Etablererveiledning skal tilbys i Modum

6.3.3 Tilrettelegge for større bedriftsetableringer

Etablering av nye, større bedrifter i Modum vil ha en stor verdi for samfunnet ved å gi flere arbeidsplasser, bedre bomiljø og til sist større skatteinntekter til kommunen. Statistikken viser at det var få nyetableringer av næringsvirksomhet i Modum i 2007.

Viktige faktorer for å tiltrekke større etableringer til Modum er gjengitt i kapittel 5 og innarbeidet i denne planen. I tillegg til å legge til rette, må Modums fortrinn kommuniseres til beslutningstakere. Gjennom aktiv omdømmebygging kan Modum vise fram sine ressurser slik at kommunen blir et aktuelt sted for etablering av større virksomheter.

Når en henvendelse først kommer, må kommune og andre ta raske grep i en rask beslutningsprosess. Gode arealer/lokaler må derfor være tilgjengelige i forkant.

Tiltak:

- Modum kommune skal kommunisere Modums fortrinn for å tiltrekke seg etableringer av større bedrifter
- Modum kommune skal analysere årsaker til få nyetableringer i kommunen og sette i verk relevante tiltak i samarbeid med næringslivet
- Modum kommune skal arbeide for utvikling av alle typer næringer i Modum

6.3.4 Veiledning om støtteordninger

Det eksisterer mange støtteordninger i Norge som kan gi verdifull starthjelp ved etablering av næringsvirksomhet, og for nye prosjekter i etablerte bedrifter.

Innovasjon Norge kan tilby både pengestøtte og kompetansetiltak. Innovasjon Norge forvalter det som tidligere ble kalt Bygdeutviklingsmidler. Dette innebærer at landbruket har gode muligheter for å få støtte til prosjekter på gårdene. Det er også mulig å søke regionrådet, fylkeskommunen, staten og andre om midler til konkrete prosjekter.

Støtteordninger kan kreve kommunal støtte og politisk prosess bak søknaden, og i noen tilfeller at kommunen søker seg inn under bestemte ordninger. Tilbudene er dessuten mange og komplekse, og det kan være krevende for enkeltbedrifter å holde seg oppdatert.

Tiltak:

- Modum kommune skal knytte til seg oppdatert kompetanse om ulike støtteordninger og gjøre dem kjent for lokalt næringsliv

6.3.5 Modum kommunes kraftfond

I vedtektene for Modum kommunes kraftfond heter det at fondet skal fortrinnsvis anvendes til næringsformål. Fondet kan også benyttes til kommunale fellestiltak. Ut fra vedtektene skal prosjekter som bidrar til bedre sysselsettingsmuligheter for kvinner og ungdom prioriteres.

Et lokalt fond kan virke stimulerende for lokalt næringsliv både gjennom ren økonomisk støtte, men like mye gjennom den anerkjennelse som en tildeling kan være. Dessuten kan fondet gi kommunen god informasjon om hva som rører seg i lokale bedrifter når søknader om støtte til prosjekter sendes inn.

Fondets kapital består av de konsesjonsavgiftene som innbetales hvert år fra kraftverkene i Modum. Renter fra fondet tillegges kapitalen. Konsesjonsavgifter utgjorde i 2008 kr 723 330.

6.3.6 Bedriftshelsetjeneste

Modum Felles Bedriftshelsetjeneste (MFB) tilbyr et veldig bra helsetilbud til kommunens bedrifter. De fleste andre kommuner har et langt enklere tilbud til sine bedrifter. Modum

kommune har bidratt til etablering og drift av tjenesten, som er en fellesordning som er verdifull for næringslivet i Modum.

Tiltak:

- Kommunen skal opprettholde satsingen på Modum Felles Bedriftshelsetjeneste.

6.4 Fellesoppgaver

Strategi:

Modum kommune skal være en god samarbeidspartner og en samfunnsansvarlig næringsaktør

Mange av utfordringene på næringsområdet i Modum må løses av kommunen og næringslivet i fellesskap. Dialog og felles forståelse av utfordringer er nøkler til å løfte næringslivet. Modum kommune erklærer at vi skal være en god samarbeidspartner som involverer næringslivet i prosesser som er viktige for begge parter.

6.4.1 Omdømmebygging/profilering

Modum kommune får ofte redaksjonell omtale i media. Det kan være en utfordring å få fram det positive budskapet en ønsker. Omdømmebygging er en kontinuerlig prosess for alle som er involvert i Modum kommunes arbeid, og for alle innbyggere og næringsdrivende i Modum. Politikere, ledere og ansatte i kommunen gir i sin håndtering av konkrete saker et inntrykk av hvordan det er i Modum. Andre påvirker også hvordan Modum omtales og velger hva som vektlegges.

Gjennom bevisst bruk av media kan Modums positive ressurser bli kjent både for moingene selv og for folk utenfor Modum. Kommunen bør bevisst løfte fram sine suksesshistorier for omverdenen. Kommunen skaper mange verdier årlig som ikke omtales i media. Ved å være bevisst på hvilket bilde vi vil tegne av kommunen vår for omverdenen, kan vi oppnå stor gevinst. Her har også innbyggere og næringsliv i Modum samt mediene mulighet til å påvirke.

Tiltak:

- Modum kommune skal arbeide med omdømmebygging og skape et attraktivt bilde av Modumsamfunnet overfor egne innbyggere og naboregioner, i samarbeid med næringslivet
- Modum kommune skal bidra til å markedsføre Modums ressurser og tilbud gjennom profileringsmateriell og websider
- Modum kommune skal ta initiativ til et bredt samarbeidsprosjekt for å bedre Modums omdømme

6.4.2 Reiseliv og turisme

Det ligger et stort potensiale i utvikling av reiselivet i Modum, gjerne i samarbeid med omliggende kommuner. Reiseliv er sammen med kulturnæringene områder i sterk vekst. Det pågår arbeid med reiselivsstrategi for Midtfylket og Buskerud fylkeskommune arbeider med reiselivsplan.

Modum omtaler seg selv som kulturkommune, og det er en rekke bedrifter innen reiseliv. Blaafarveværket er den største, med rundt 170 000 besøkende årlig. Skiflyvning Vikersund trekker en hel sportsverden til Modum ved sine arrangementer. Anleggene på Furumo og

skiskytingsarenaen på Simostranda tiltrekker også media og tilreisende. Mange andre aktører gjør det skarpt innen sine nisjer.

De fleste reiselivsaktørene opptrer alene når det gjelder organisering og profilering. Satsing på kultur og reiseliv kan utnyttes bedre som næringsvei i Modum ved bedre samarbeid.

Tiltak:

- Modum kommune skal arbeide for å samle lokalt kultur- og reiseliv og utforme felles profilering

6.4.3 Samfunnsansvarlig næringsaktør

Som en god samarbeidspartner følger det også med et ansvar for å opptre samfunnsansvarlig i rollen som næringsaktør. Modum kommune opptrer som aktør blant annet innenfor salg av tomter, salg av kraft og ved innkjøp.

Kommunen har mange ressurser og kan styres etter ulike motiver. Gode motiver om å tilby billige boligtomter kan medføre så lavt prisnivå at private som legger ut tomter for salg, mister sine muligheter for fortjeneste. Modum kommune skal derfor følge markedspris ved salg som næringsaktør.

Kraftbransjen er helt annerledes og strengt regulert. Kommunen skal selge kraft til best mulig pris. Kommunen har mulighet til å bruke konsesjonskraften selv, og skal minst en gang i året vurdere hva som er mest hensiktsmessig bruk av denne.

Ved innkjøp er det et ønske å bruke lokale tilbydere i størst mulig grad. Kommunen er med i innkjøpssamarbeid med andre kommuner for å redusere kommunens kostnader både til anbudsprosess og anskaffelse.

Tiltak:

- Modum kommune skal følge markedspris ved salg som næringsaktør.
- Modum kommune skal følge regelverket for offentlige anskaffelser og så langt mulig tilrettelegge for at lokale tilbydere kan delta i konkurransen

Eierskapsmelding

Modum kommune er eier av flere selskaper. Eierskapet kan være inngått for lenge siden, og forholdene ha forandret seg over tid. Det vil være hensiktsmessig å utarbeide en samlet oversikt over selskaper kommunen er medeier i, noen prinsipper som bør ligge til grunn for kommunen som eier og foreta en ny vurdering av formål/strategi med de enkelte selskaper kommunen eier.

Tiltak:

- Modum kommune skal utarbeide eierskapsmelding for de selskapene kommunen eier andel i

6.4.4 Arenaer for næringsutvikling

Fellesoppgavene som er drøftet i denne planen krever arenaer for samarbeid mellom kommune og næringsliv på et overordnet plan. Kommunen får mange enkelthenvendelser fra næringsdrivende, men det kan være vanskelig å se om et tiltak gagnar kun den ene, eller hele bygda.

For å realisere kommunens planer har kommunen i forbindelse med arbeidet med strategisk næringsplan sterkt oppfordret næringslivet i Modum til å etablere et forum for drøftinger av aktuelle tema. Et styre som kan delta i møter og prosesser med kommunen og komme med innspill fra et samlet næringsliv, vil være en stor ressurs for både kommunen og Modumsamfunnet. Kommunens og næringslivets vurderinger for samfunnsutviklingen bør i de fleste tilfeller gå i samme retning, og forbedres gjennom diskusjoner og meningsutveksling.

Næringslivet i Modum har tatt utfordringen. *Modum næringsråd* er nå etablert og har som formål å være en medspiller for og en pådriver overfor Modum kommune på saksområder av betydning for næringslivet.

7 Organisering av næringsarbeidet

I strategisk næringsplan 2010-2020 er det konkretisert en rekke forslag til tiltak der kommunen skal ta en mer aktiv rolle. Planen angir at Modum kommune skal øke fokuset på næringsrelaterte tema gjennom en helhetlig tilnærming. Forslagene stiller andre krav til kommunen enn det som har vært tidligere. Forslagene kan bety at kommunens næringsarbeid må organiseres annerledes enn i dag.

Modum næringssselskap (MNS) har siden 1993 vært et verktøy for kommunens næringsarbeid og gitt mange gode resultater.

Forslagene i strategisk næringsplan forutsetter imidlertid at alle nivåer i kommunen må håndtere nærings spørsmål annerledes enn i dag. Det legges opp til et tettere samspill mellom administrasjon, politisk nivå og næringsliv på mange felt. For å løse dette må kommuneorganisasjonen opparbeide næringskompetanse og næringstankegang internt.

Det at mye av kontakten med næringslivet har gått via MNS har medført at kommuneorganisasjonen har mistet den direkte dialogen med næringslivet i annet enn konkrete enkeltsaker. For å bedre samarbeidet bør kommune og næringsliv ha mer direkte kontakt også på et mer overordnet plan, og forståelse for næringsdrivendes interesser må nå ut til avdelingene i kommunen.

Økt samarbeid mellom kommunens ansatte og MNS er en mulig arbeidsmåte for å løse tiltakene i strategisk næringsplan. Tydelig rolleavklaring og mer aktiv satsning fra kommunens side kan bidra til at MNS' etablerte rolle og kompetanse beholdes, mens kommunen opprunder sin kompetanse på området.

Samtidig er endringene som kommer fram i næringsplanen så store at kommunen trolig trenger en fast person internt i kommunen som behandler nærings spørsmål. Ved å flytte MNS' kompetanse inn i kommunen får kommuneorganisasjonen helt andre muligheter til å utvikle sin kompetanse og å bygge relasjoner med næringsdrivende. En slik endring kan også medføre en mer tydelig rolleavklaring mellom kommune og næringsliv.

Modum kommune bidrar med kr 300 000 til MNS årlig. Ved å flytte ressursene inn i administrasjonen kan midlene brukes til delfinansiering av Modum kommunes næringslivssatsing. Overgang til ny ordning må håndteres ryddig dersom endringen vedtas, slik at MNS' gode arbeid videreføres. MNS er et aksjeselskap der kommunen eier 50 %. Om

kommunen velger å trekke seg ut av selskapet, er det en mulighet at andre kan overta engasjementet.

Tiltak:

- Modum kommune avvikler sitt engasjement i MNS og oppretter en funksjon som næringsutvikler internt

7.1.1 Aktuelle oppgaver for næringsutvikler i kommuneadministrasjonen

En kommunal næringsutvikler bør ha tett kontakt med kommunale og politiske ledere og arbeide for å løfte fram tiltakene i strategisk næringsplan og andre næringspolitiske tema til drøfting. Næringsutvikleren kan også følge en nærings sak gjennom saksbehandlingssystemet i kommunen og veilede både internt og eksternt. I tillegg er det viktig at næringsutvikleren samarbeider aktivt med blant annet Modum næringsråd og andre næringsaktører.

En flytting av funksjonen til rådhuset vil medføre at den rollen som MNS har hatt overfor næringslivet i Modum vil bli endret. Næringslivet har i mange år sett at MNS tar initiativ og tilbyr rådgivning på mange områder. Disse oppgavene er fortsatt viktige, men vil nødvendigvis få en annen form enn med dagens ordning.

Etablererveiledning og informasjon om ulike støtteordninger krever stadig oppdatering. Samarbeidsmodellen mellom Midt fylket, fylkeskommunen og Innovasjon Norge som omtalt i punkt 6.3.2 gir tilgang til et fagmiljø med mye verdifull informasjon og kompetanse på området.

7.1.2 Politisk behandling av nærings saker

Den politiske behandlingen av nærings saker kan gjennomføres på ulike måter. Som hovedregel bør saker behandles der de naturlig hører hjemme, i hovedutvalg innenfor sine fagområder. Ett forslag er å legge nærings spørsmål til et eget hovedutvalg, men nærings saker kan ofte ha betydning for samfunnsutvikling. Slike overordnede utviklings saker behandles normalt av formannskapet og kommunestyret. Dette vil også sikre bred politisk støtte til prosjektet.

Tiltak:

- Modum kommune skal flytte ressursene som brukes på næringslivet fra MNS til kommuneadministrasjonen
- Modum kommune skal inngå avtale med Sigdal, Krødsherad, fylket og Innovasjon Norge om etablererveiledning
- Modum kommunes næringsutvikler skal samarbeide aktivt med Modum næringsråd og andre næringsaktører
- Nærings saker skal behandles av formannskapet og fagsaker av hovedutvalg

8 Vedlegg

Tabellene i vedlegg skal i sin helhet tas inn i eget statistikkdokument for kommuneplanen.

Bedriftsstruktur i Modum	Antall	Prosent av bedrifter med ansatte
Bedrifter med 100 – 249 ansatte	7	2 %
Bedrifter med 50-99 ansatte	11	2 %
Bedrifter med 20-49 ansatte	44	10 %
Bedrifter med 10-19 ansatte	60	13 %
Bedrifter med 5-9 ansatte	81	18 %
Bedrifter med 1-4 ansatte	258	56 %
Til sammen antall bedrifter med ansatte:	461	
Bedrifter med ingen ansatte.	871	
Til sammen antall bedrifter:	1332	

Antall ansatte i hver sektor:	Modum, antall	Modum, prosent	Buskerud, prosent	Norge, prosent
01-05 Jordbruk, skogbruk og fiske	234	3,5 %	2,3 %	3,2 %
10-45 Sekundærnæringer	1831	27,6 %	23,2 %	20,7 %
50-74 Tjenesteytende næringer	1996	30,1 %	39,4 %	38,5 %
75 Off. adm. og forsvar, sosialforsikring	343	5,2 %	5,5 %	6,3 %
80 Undervisning	438	6,6 %	6,3 %	7,6 %
85 Helse- og sosialtjenester	1537	23,2 %	19,0 %	19,1 %
90-99 Andre sosiale og personlige tjenester	220	3,3 %	3,8 %	4,2 %
00 Uoppgitt	25	0,4 %	0,4 %	0,4 %
00-99 I alt, alle næringer	6624			

Pendlingsmønster	Utpendling	Innpendling
0219 Bærum	76	14
0220 Asker	44	11
0301 Oslo	300	44
0602 Drammen	609	111
0604 Kongsberg	119	27
0605 Ringerike	240	190
0612 Hole	9	18
0621 Sigdal	96	190
0622 Krødsherad	94	75
0624 Øvre Eiker	365	264
0625 Nedre Eiker	250	125
0626 Lier	152	30
0631 Flesberg	8	15
Andre, 1-20 pendlere pr. kommune	301	269
Totalt	2646	1383

Sysselsatte per 4. kvartal 2008,		2008	
0623 Modum	Sysselsatte personer etter arbeidssted		
00-99 I alt, alle næringer	Alle sektorer	5403	Andel
	Statlig forvaltning	223	4 %
	Fylkeskommunal forvaltning	188	3 %
	Kommunal forvaltning	1219	23 %
	Privat sektor og offentlige foretak	3773	70 %
01-05 Jordbruk, skogbruk og fiske	Alle sektorer	245	
	Kommunal forvaltning	9	
	Privat sektor og offentlige foretak	236	
10-45 Sekundærnæringer	Alle sektorer	1404	
	Statlig forvaltning	4	
	Kommunal forvaltning	37	
	Privat sektor og offentlige foretak	1363	
50-74 Tjenesteytende næringer	Alle sektorer	1304	
	Privat sektor og offentlige foretak	1304	
75 Off.adm. og forsvar, sosialforsikr.	Alle sektorer	193	
	Statlig forvaltning	64	
	Kommunal forvaltning	129	
80 Undervisning	Alle sektorer	452	
	Statlig forvaltning	3	
	Fylkeskommunal forvaltning	170	
	Kommunal forvaltning	258	
	Privat sektor og offentlige foretak	21	
85 Helse- og sosialtjenester	Alle sektorer	1588	
	Statlig forvaltning	149	
	Fylkeskommunal forvaltning	18	
	Kommunal forvaltning	744	
	Privat sektor og offentlige foretak	677	
90-99 Andre sosiale og personlige tjenester	Alle sektorer	184	
	Statlig forvaltning	3	
	Kommunal forvaltning	42	
	Privat sektor og offentlige foretak	139	
00 Uoppgitt	Alle sektorer	33	
	Privat sektor og offentlige foretak	33	

Innbyggerne i Modum jobber i hovedsakelig tre sektorer (2008):

Antall ansatte i hver sektor:	Modum, antall	Modum, prosent	Buskerud, prosent	Norge, prosent
Sekundærnæringer	1831	27,6 %	23,2 %	20,7 %
Tjenesteytende næringer	1996	30,1 %	39,4 %	38,5 %
Helse- og sosialtjenester	1537	23,2 %	19,0 %	19,1 %

Arbeidsplassutvikling i Modums største bedrifter

Modum næringssselskap as har ført statistikk over antall ansatte i de største bedriftene i kommunen siden 1998

Virksomhet/ansatte:	des.98	des.00	des.03	apr.06	des.08	Endring 06-08
Aktiv Media AS				14	-	-
Albert Kr. Hæhre AS	105	100	100	209	329	57 %
Becotek AS				112	130	16 %
Blaafarveværket				15	16	7 %
Buskerud Trevare AS				20	24	20 %
Bygdeposten AS	14	14	14	15	14	-7 %
Elart Metall AS				16	16	0 %
Elko AS				150	121	-19 %
Frydenberg Opptreningssentr.	29	29	29	-	-	-
J&A Rosenlund AS	11	11	11	13	12	-8 %
Kleiv AS				36	-	
Midtnett Buskerud AS				54	57	6 %
Modulvegger AS				22	30	36 %
Modum Bad				250	263	5 %
Modum Glassindustri AS				40	47	18 %
Modum kommune		1087	1207	1123	1219	9 %
Modum SpareBank1	66	65	64	63	64	2 %
Nettbuss AS	84	84	84	70	100	43 %
Nordic Paper AS				114	-	
Norsk sveiseteknikk AS				17	21	24 %
Rosthaug v.g.skole	94	94	94	158	156	-1 %
Senter Bygg Entreprenør AS				88	90	2 %
TB Entreprenør AS				14	-	
Thon & Co A/S	12	12	12	14	14	0 %
Tyrifjord Hotell AS				25	36	44 %
Vikersund kurbad AS				120	111	-8 %
Westad Industrier AS				53	80	51 %
Ødegården Rehab.	28	28	28	34	-	
SUM				1 736	1 731	0 %
Antall arbeidsplasser totalt		4979	5035	5189	5403	4 %

Kilde: Modum Næringssselskap as

Andel av befolkningen 16 år og over, etter høyeste utdanning. 1990 og 2007.

Utdanning pr. 1.10, oppgitt i %	Grunnskole		Videregående skole		Universitet og høyskole	
	1990	2007	1990	2007	1990	2007
Modum	44	38	47	45	10	17
Buskerud	36	33	51	44	12	23
Hele landet	33	31	50	43	17	26

Tabell 5

Status - Modum	31.des	31.des	31. des.	31.des.	31.des	31. des.	31. des.	31. des.
	År 2000	År 2001	År 2002	År 2003	År 2004	År 2005	År 2006	År 2007
Befolkning (2.kv.08)	12 495	12 533	12 611	12 590	12 511	12 585	12 629	12 741
Arbeidsstyrke	6 572	6 400	6 650	6 740	6 889	6 667	6 813	7 334
Arb.bosatt i Modum	5 177	5 520	5 829	6 302	6 312	6 310	6 443	6 624
Arb.plasser Modum	4 308	4 213	4 823	5 068	5 134	5 147	5 220	5 361
Arbeidsledige (sept.08)	138	113	153	198	186	200	98	132 2,00 %
Pers.på tiltak (sept.08)	30	24	22	58	51	49	30	22
Pendlere - inn	869	899	882	1 104	1 202	1 270	1 284	1 383
Pendlere - ut	2 174	2 194	2 230	2 338	2 380	2 433	2 507	2 646

Nærings-NM 2008

Region	Rang i Nærings-NM 2008	Næringslivs-indeksen	Andel lønnsomme foretak	Andel vekstforetak	Etablerings-Frekvens	Næringslivets størrelse	Rang attr. Barometer
Stavangerreg.	1	8,0	76,3	68,8	6,8	43,7	72
Oslo	2	7,4	73,4	63,3	10,6	57,2	27
Drammensreg.	9	6,5	75,5	66,1	8,9	31,5	5
Ringerike/Hole	22	5,8	74,8	66,1	7,2	32,2	3
Kongsberg-regionen	41	5,2	70,5	63,9	7,7	38,5	70
Midt-Buskerud	47	4,9	71,3	68,6	5,8	31	17
Totalt	83		Middels	Høyt	Lavt	Middels	83

Oversikt over alle regionene, rangert etter plassering i årets Nærings-NM.

Nøkkeltall bedrifter i Modum

Nøkkeltall for åtte store bedrifter i Modum, 2008 og 2007, hentet fra Eniro.no, som har hentet tallene fra Brønnøysund-registrene. Tall i hele tusen NOK.

BecoTek: Støping av andre ikke-jernholdige metaller

RESULTATREGNSKAP	2008	2007
Sum driftsinntekter	245 335	276 927
Driftsresultat	8 474	30 300
Resultat før skatt	8 619	28 925
Sum eiendeler	213 712	159 652
Egenkapitalandel i %	25%	32,5%

Elko: Produksjon av elektriske fordelings- og kontrolltavler og paneler

RESULTATREGNSKAP	2008	2007
Sum driftsinntekter	607 272	556 218
Driftsresultat	137 923	127 606
Resultat før skatt	152 843	134 447
Sum eiendeler	358 815	377 667
Egenkapitalandel i %	42,7%	39,9%

Albert Kr. Hæhre: Riving av bygninger og flytting av masse

RESULTATREGNSKAP	2008	2007
Sum driftsinntekter	941 152	771 689
Driftsresultat	68 692	58 646
Resultat før skatt	60 392	98 871
Sum eiendeler	752 839	766 787
Egenkapitalandel i %	28%	25,4%

Senterbygg: Oppføring av bygninger, Produksjon av monteringsferdige hus

RESULTATREGNSKAP	2008	2007
Sum driftsinntekter	138 107	180 547
Driftsresultat	1 547	12 580
Resultat før skatt	324	8 349
Sum eiendeler	67 913	150 439
Egenkapitalandel i %	14,5%	11,2%

Westad: Produksjon av kraner og ventiler

RESULTATREGNSKAP	2008	2007
Sum driftsinntekter	219 119	212 353
Driftsresultat	20 176	20 344
Resultat før skatt	19 235	17 915
Sum eiendeler	160 319	148 134
Egenkapitalandel i %	32,5%	55,4%

Krøderen elektro: Elektrisk installasjonsarbeid

RESULTATREGNSKAP	2008	2007
Sum driftsinntekter	72 932	53 365
Driftsresultat	6 351	2 100
Resultat før skatt	5 556	1 364
Sum eiendeler	32 954	27 461
Egenkapitalandel i %	20%	20,6%

Modum sparebank

RESULTATREGNSKAP	2008	2007
Sum driftsinntekter	339 303	247 774
Driftsresultat	90 875	54 390
Resultat før skatt	19 464	49 147
Sum eiendeler	4 883 622	4 180 054
Egenkapitalandel i %	9,2%	10,8%